

LESSTOF

Spelling Werkwoorden

INHOUD

INLEIDING	3
DOELGROEP	4
STRUCTUUR	4
INHOUD	7

INLEIDING

Muiswerkprogramma's zijn computerprogramma's voor het onderwijs. De programma's draaien onder Windows en zijn optimaal gebruikersvriendelijk. Het belangrijkste principe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. De begeleidingsmogelijkheden van Muiswerk komen het best tot hun recht wanneer het programma en de bestanden geïnstalleerd zijn in een netwerk. De docent heeft dan extra mogelijkheden zijn of haar klas te sturen en te volgen.

In het bestand wordt het algoritme van de spelling van werkwoordsvormen behandeld. De spelling van onregelmatige werkwoorden in de verleden tijd is weggelaten omdat die doorgaans weinig problemen geeft. Het programma besteedt aandacht aan de grammatica die nodig is voor het spellen, het herkennen van: *werkwoord, persoonsvorm, voltooid deelwoord en infinitief*, en verder de spelling van: *tegenwoordige tijd enkelvoud en meervoud, verleden tijd enkelvoud en meervoud, infinitief, voltooid deelwoord, en voltooid deelwoord gebruikt als bijvoeglijk naamwoord*. (zie Inhoud blz. 7).

Het computerprogramma Spelling Werkwoorden is bedoeld voor leerlingen van voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en volwassenenonderwijs. Het is vooral geschikt voor groepen waarin grote niveaoverschillen bestaan en kan zowel gebruikt worden door leerlingen die nog veel fouten maken in de werkwoorden als door leerlingen die al behoorlijk gevorderd zijn. De doelgroep is dus erg breed. Leerlingen die het 'gewone' oefenen niet interessant meer vinden, werken vaak graag met deze computergestuurde oefeningen, waarin ze veel directe en persoonlijke feedback krijgen. U kunt ze op verschillende manieren met het programma laten werken. Muiswerk Spelling Werkwoorden sluit prima aan bij elke lesmethode.

De leerlingen hoeven verder geen specifieke voorkennis te hebben om met het programma te kunnen werken. Enige ervaring in het werken met de muis (aanwijzen, klikken, afrollen, slepen) is wel gewenst. Ontbreekt deze ervaring, dan is een korte instructie daarover wel op zijn plaats.

DOELGROEP

Het computerprogramma Spelling Werkwoorden is bedoeld voor leerlingen in de eerste klassen en hogere klassen van vmbo-tl, havo en vwo. In de brugklas kan desgewenst eerst Basis Werkwoordspelling worden ingezet. Het verschil is dat in Spelling Werkwoorden de zinnen langer, de woorden moeilijker en de gebruikte zinsconstructies vaak ingewikkelder zijn. Spelling Werkwoorden is ook geschikt voor het mbo2, -3 en -4, het volwassenenonderwijs en het hbo. In België kan het programma worden ingezet in KSO/TSO/ASO 1^e, 2^e en 3^e graad en natuurlijk eveneens in het HBO.

Net als de meeste andere Muiswerkprogramma's is Spelling Werkwoorden bijzonder geschikt voor groepen waarin grote niveauverschillen bestaan. Het kan zowel gebruikt worden door leerlingen die nog veel fouten maken in de werkwoordspelling als door leerlingen die al enigszins gevorderd zijn. De laatste zijn alleen eerder klaar. Door te werken in de diagnostische modus krijgen leerlingen slechts oefeningen in onderdelen die ze nog niet beheersen. Het programma is geschikt voor zowel autochtone als allochtone leerlingen.

STRUCTUUR

Muiswerkprogramma's vormen een oefenomgeving voor computerondersteund onderwijs. Het basisprincipe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de fouten die hij maakte. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Ook Muiswerk Spelling Werkwoorden is zo gestructureerd. Er kan dus gedifferentieerd mee gewerkt worden.

In Muiswerk Spelling Werkwoorden wordt aandacht besteed aan het hele algoritme van de spelling van regelmatige werkwoorden, aan het verschijnsel van de onregelmatige werkwoorden, en ook aan de grammatica die nodig is voor het spellen. Het bestand valt in vier grote delen uiteen: de afdeling Grammatica voor het spellen, de afdeling Tegenwoordige Tijd, de afdeling Verleden Tijd en de afdeling Andere Vormen. De opbouw van de afdelingen is cumulatief. Wat in de eerste afdeling aan de orde kwam (bijvoorbeeld het herkennen van de persoonsvorm) wordt in de tweede afdeling bekend verondersteld, maar soms wel meer of minder expliciet herhaald. In het programma worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Grammatica voor het spellen: werkwoorden herkennen, persoonsvorm herkennen, stam afleiden, voltooid deelwoord herkennen, infinitief herkennen, onderwerp herkennen
- Tegenwoordige tijd: spelling van ik-vormen, je/jij-vormen, derde persoon enkelvoud en meervoud;
- Verleden tijd: spelling van de verleden tijd van onregelmatige werkwoorden en van regelmatige werkwoorden, herhaling onderwerp, kofschip;
- Andere vormen: herhaling van persoonsvorm, spelling van voltooid deelwoord, infinitief, bijvoeglijk naamwoord.
- Er zijn ook enkele algemene oefeningen die gebruikt kunnen worden om te oefenen met het complete algoritme.

OMVANG

Het lesbestand Spelling Werkwoorden bestaat uit 5 toetsen en 59 oefeningen (zie stofoverzicht op blz. 11). Er zijn 157 uitlegsschermen met plaatjes, schema's en tekst. De leerling werkt met vijf verschillende oefen- en toetsvormen. In totaal zijn in dit lesbestand bijna 5000 variaties van zinnen en woorden en 19 teksten opgenomen.

Er zijn 10 verschillende oefenvormen gebruikt: Rijen (6x), Stenen (2x), Open vraag (12x), Wijs aan in zin (5x), Kies woord in zin(1x), Meerkeuze-2 (6x), Meerkeuze-3 (10x), Meerkeuze-4 (10x), Wijs aan in tekst (9x), Wijzig tekst (3x). Zie voor een beschrijving sectie DIDACTIEK.

Het totale pakket bestaat uit de volgende onderdelen.

- De computerbestanden van Spelling Werkwoorden: 59 oefeningen die onderverdeeld zijn naar probleemgebied; één uitgebreide toets over werkwoordsvormen waarin alle onderwerpen aan de orde komen en vier deelttoetsen waarin de grammatica en een deel van de werkwoordsvormen behandeld worden. De meeste oefeningen en toetsen kunt u ook op papier afdrukken.
- Een zeer uitgebreide helpfile in .pdf formaat.
- Een overzichtelijke handboek.

DIAGNOSE

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof. De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod; veelgemaakte fouten worden als het ware uitgelokt. De foute en goede antwoorden, die gecodeerd zijn, worden opgevangen en gerubriceerd. Zo komt de diagnose tot stand. Met behulp van de diagnose wordt een oefenprogramma op maat samengesteld. Dat wil zeggen: rubrieken waarin fouten werden gemaakt, worden vertaald in oefeningen die de oefenstof uit die rubriek aanreiken en oefenen. De leerling wordt door de oefeningen heen geleid die zwakke plekken in zijn kennis opvullen. Na het oefenen kan hij opnieuw een diagnostische toets doen en opnieuw oefenen. Net zolang tot de score hoog genoeg is. Door het grote bestand aan zinnen waaruit geput wordt, is een toets nooit twee keer hetzelfde.

Het beginscherm van Spelling werkwoorden met de knop 'Wat weet je al?' waaronder alle toetsen zitten en de knop waaronder alle oefeningen te vinden zijn. De knop met het persoonlijk oefenprogramma 'Jouw oefeningen' verschijnt pas na het maken van een toets.

Het stellen van een diagnose kan ook onderdrukt worden als een docent bijvoorbeeld een toets wil geven om een cijfer te bepalen, als het gaat om een evaluatieve toets dus. Dit gebeurt door de optie 'activeer diagnose' uit te zetten (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND).

TOETSEN

De toetsen in een Muiswerkprogramma zijn een afspiegeling van de inhoud. Spelling Werkwoorden heeft vier toetsen. Deze worden zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt. U kunt zelf instellen of oefenprogramma's worden gegenereerd. Bij een evaluatie kan het genereren achterwege blijven (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND). De toetsen zijn elke keer anders, maar bevragen wèl steeds dezelfde problemen.

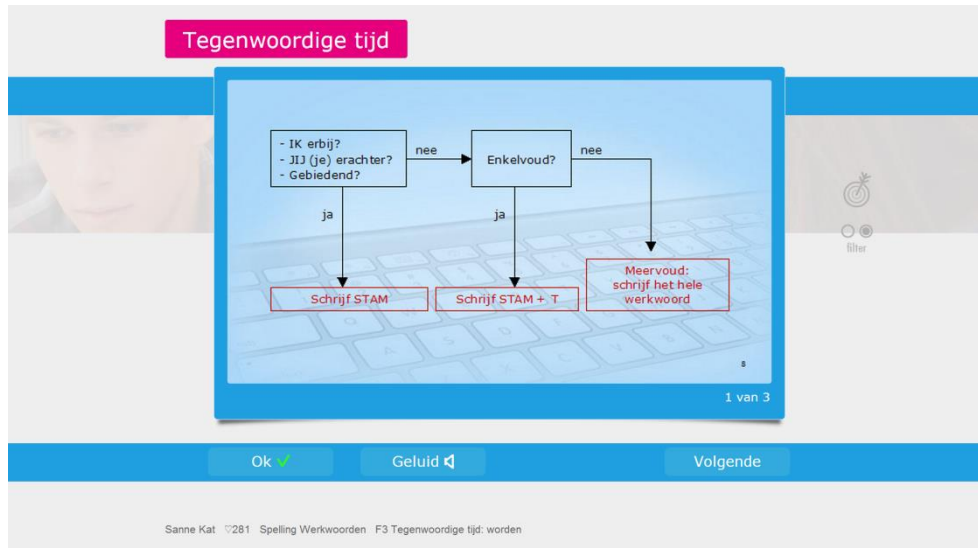
De totaaltoets Alle Werkwoordsvormen bestaat altijd uit 34 variabele meerkeuzevragen en alle onderwerpen van het bestand komen aan de orde: *ik-vormen, je/jij-vormen, derde persoon enkelvoud en meervoud; verleden tijd van onregelmatige en regelmatige werkwoorden, 't kofschip; voltooid deelwoord, infinitief, bijvoeglijk naamwoord*. Grammaticaonderwerpen als onderwerp en persoonsvorm worden niet apart bevroegd, maar of een leerling deze onderwerpen beheerst, blijkt wel uit de antwoorden die hij kiest. Daar hangt van af of hij er aparte oefeningen over krijgt.

Elke deeltaets bestrijkt een deel van de stof:

- De deeltaets Grammatica voor het spellen heeft 27 meerkeuzevragen en gaat over werkwoorden, persoonsvorm, stam, voltooid deelwoord en infinitief.
- De deeltaets Tegenwoordige tijd heeft 30 meerkeuzevragen en gaat over ik-vormen, je/jij-vormen, derde persoon en meervoud;
- De deeltaets Verleden tijd heeft 36 meerkeuzevragen en gaat over verleden tijd van onregelmatige en regelmatige werkwoorden en 't kofschip;
- De deeltaets Andere vormen heeft 30 meerkeuzevragen en gaat over voltooid deelwoord, infinitief en bijvoeglijk naamwoord en 't kofschip.

UITLEGSCHERMEN

Bij elke oefening horen een of meer uitlegschermen. Daarin wordt met behulp van schema's, regels en voorbeelden uitgelegd wat de bedoeling is. Een voorbeeld van zo'n uitleg scherm ziet u verderop.

Een van de drie uitlegschermen bij een oefening over de tegenwoordige tijd.

INHOUD

Muiswerk Spelling Werkwoorden behandelt alle onderwerpen die te maken hebben met de werkwoordspelling. Er is ook een verzamelrubriek waarmee het complete algoritme geoefend kan worden. Hier volgt van een aantal onderwerpen een nadere beschrijving. De inhoud die beschreven is, staat voor de leerling in de uitlegschermen en vormt de basis voor de oefeningen. Tijdens het oefenen kan de uitleg op elk gewenst moment opnieuw nagelezen worden.

PERSOONSVORM HERKENNEN

Het vinden van de persoonsvorm is uitgangspunt van het algoritme van de werkwoordspelling. Het is dan ook een belangrijk onderdeel van de grammatica die nodig is voor het spellen. Eerst moeten werkwoorden herkend kunnen worden en vervolgens leert men welke werkwoorden persoonsvormen zijn. De eerste en belangrijkste manier is: proberen of het werkwoord in de zin in een andere tijd gezet kan worden. De tweede manier is: nagaan welk woord voorop komt te staan als je de zin vragend maakt.

STAM AFLEIDEN

De stam is de kleinste vorm van het werkwoord die je ooit ergens tegen kunt komen. Deze vorm is de basis voor de spelling van regelmatige werkwoorden. Je krijgt de stam als je 'ik' voor het werkwoord zet en de tegenwoordige tijd gebruikt. Soms is het voldoende om EN van het hele werkwoord af te halen, soms moet je meer doen: een letter erbij, een letter eraf, of een andere letter gebruiken. Dat is in het kort de stof van dit onderdeel.

ONDERWERP BEPALEN

Over het algemeen wordt pas bij de verleden tijd belangrijk dat een leerling het onderwerp kan aanwijzen dat bij het te spellen werkwoord hoort. In de tegenwoordige tijd hóór je immers goed of het enkelvoud of meervoud is. De wie/wat-vraag wordt gebruikt als middel om het onderwerp te vinden. Aan de orde komen ook de zogenaamde groepsonderwerpen (men, de directie, het gereedschap) die taalkundig enkelvoud zijn, maar vaak aan meervoud doen denken. Verder leert de leerling dat er in een lang onderwerp altijd een *hoofdwoord* is dat bepaalt of de persoonsvorm in het enkelvoud of in het meervoud staat.

Wat is het onderwerp van deze zin?

1

Mijnheer De Vries raadde mij aan dit boek van Mulish eens te lezen.

Nog 12

A-Z Help i Stop

Klik op de goede plek in het witte vak!

Sanne Kat 290 Spelling Werkwoorden C1 Onderwerp aanwijzen

Bij deze oefening over de persoonsvorm moet de leerling het onderwerp in de zin aanwijzen.

MEERVOUD TEGENWOORDIGE TIJD

Het meervoud van de tegenwoordige tijd is eenvoudig. De leerlingen leren hier dat ze de infinitief moeten gebruiken en dat deze zo eenvoudig mogelijk geschreven wordt. In een tekstoefening moeten ze de meervoudsvormen aanwijzen die niet goed geschreven zijn.

IK-VORMEN

Bij het onderwerp IK gebruik je in de tegenwoordige tijd de stam van het werkwoord. De leerling krijgt hier een oefening over van het type 'Wijs aan in tekst' en moet de foute ik-vormen aanwijzen. Hij moet hiermee zijn kennis over (het gebruik van) de stam toepassen. In volgende oefeningen moet soms alleen de stam en soms stam + t worden gebruikt.

Oefening E1: De leerling krijgt hier een oefening van het type 'Wijs aan in tekst' en moet de foute ik-vormen aanwijzen.

JE/JIJ-VORMEN

Beruchte struikelblokken voor de tegenwoordige tijd zijn de werkwoordvormen die je bij 'je' en 'jij' gebruikt. Staat JE of JIJ vóór het werkwoord, dan schrijf je stam + t. Staat JIJ achter het werkwoord, dan schrijf je alleen de stam. Bij JE achter het werkwoord is het oppassen. Betekent het JIJ, dan schrijf je alleen de stam, anders stam + t. De regels van het algoritme worden in schema en in woorden uitgelegd en er wordt een ezelsbruggetje gebruikt. Vervang het werkwoord door een vorm van 'smurfen' en je hóórt of er een T achter moet.

DERDE PERSOON TEGENWOORDIGE TIJD

Bij deze rubriek horen de stam+t-vormen die je in de tegenwoordige tijd krijgt bij de derde persoon. Het kunnen afleiden van de stam is bij deze afdeling cruciaal. In oefening één oefening gaat het alléén om de derde persoon. In de oefeningen die volgen gaat het ook om ik-vormen en je/jij-vormen.

VERLEDEN TIJD - ONREGELMATIG

We hebben in het Nederlands regelmatige en onregelmatige werkwoorden. Het is belangrijk dat leerlingen dit weten. Het aanleren van álle onregelmatige werkwoordsvormen is niet het doel van dit programma. Het zijn vooral leerlingen met een andere etnische achtergrond die problemen hebben met de onregelmatige verleden-tijdsvormen.

VERLEDEN TIJD - REGELMATIG

Voor de spelling van de regelmatige verleden-tijdsvormen is kennis van de werkwoordstam weer een belangrijke voorwaarde. De stam bepaalt of een enkele of dubbele D of T ontstaat. Daarnaast is er het probleem van enkelvoud of meervoud, waarvoor het onderwerp herkend moet worden.

'T KOFCHIP

De keuze voor -de(n) of -te(n) is bij sommige werkwoorden lastig. Er is hier een aparte rubriek aan gewijd. De regel van 't kofschip moet uitkomst bieden. In de tweede oefening (H2) is ook het onderwerp er weer bij.

KOFCHIP en getal

1 Welke vorm past hier?
[schrappen] - Terwijl de kinderen buiten speelden, moeder de worteltjes voor het avondeten.

a) schrapte
b) schrapde
c) schrapten

Nog 15

A-Z Tip Stop

Klik eenmaal op het juiste antwoord

Sanne Kat ©309 Spelling Werkwoorden I2 KOFCHIP en getal

In oefening I2 moet de regel van 't Kofschip worden toegepast en moet tevens worden gelet op het getal van het onderwerp.

VOLTOOID DEELWOORD

Hier leert de leerling hoe het (regelmatige) voltooid deelwoord wordt gespeld. Hij moet zo nodig teruggrijpen naar de regel van 't kofschip. Verder wordt het voltooid deelwoord afgezet tegen de tegenwoordige tijd. Met name aan de spelling van de zogenaamde tweelingwoorden (gebeurt/gebeurd) wordt aandacht besteed. Voor een juiste spelling moet de leerling kunnen vaststellen of het woord persoonsvorm is of niet.

In oefening L3 moet de leerling aangeven in elke rij het gepresenteerde bijvoeglijk naamwoord hoort.

INFINITIEF

De infinitief (het hele werkwoord) is op zichzelf niet lastig. Het wordt pas weer moeilijk als je gaat kijken naar tweelingwoorden als verwachten/ verwachtten. Hiervoor moet de leerling kunnen vaststellen of het woord persoonsvorm is of niet. Deze oppositie wordt ook geoefend in deze rubriek.

VOLTOOID DEELWOORD ALS BIJVOEGLIJK NAAMWOORD

Omdat er veel verwarring kan zijn over de spelling van koppels als verwachtte/verwachte, is ervoor gekozen om ook het bijvoeglijk naamwoord gemaakt van een werkwoord, hier te behandelen. De leerling leert dat je deze bijvoeglijke naamwoorden altijd zo simpel mogelijk schrijft en dat er geen wezenlijk verschil is met de spelling van gewone bijvoeglijke naamwoorden. Als er sprake is van twee verschillende vormen (groot/grote, verbreed/verbrede), dan schrijf je nooit een -n; is er sprake van één vorm (stenen, gebakken) dan juist altijd wél.

VERZAMELRUBRIEK WERKWOORDEN

Natuurlijk is het belangrijk dat de leerling ook de werkwoorden die níet vooraf in een categorie zijn ondergebracht leert schrijven. In de praktijk van alledag is dat immers ook niet het geval. Daarom is er een uitgebreide categorie met allesomvattende oefeningen, waarbij oefening M4 het meest lijkt op wat in de toets Alle Werkwoordsvormen bevraagd wordt. In deze verzamelrubriek komen leerlingen alleen via deze uitgebreide toets terecht.

OVERZICHT INHOUD SPELLING WERKWOORDEN

De indeling van onderwerpen van Muiswerk Spelling Werkwoorden is gebaseerd op de problemen die een leerling kan hebben met deze spelling. De namen van de oefeningen die over het rubrieksonderwerp gaan, staan in de tweede kolom in volgorde van niveau. Achter de oefening staat ook de oefenvorm, het aantal uitlegschermen en het aantal opgaven.

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
Z Toets A, B, C	1 Grammatica voor het spellen	Meerkeuze	1	27
Z Toets D, E, F	2 Tegenwoordige tijd	Meerkeuze	1	30
Z Toets G, H, I	3 Verleden tijd	Meerkeuze	1	36
Z Toets J, K, L	4 Andere vormen	Meerkeuze	1	30
Z Toets A t/m L	5 Alle werkwoordsvormen	Meerkeuze	1	48

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
A Werkwoord en persoonsvorm	1 Werkwoord in korte zin	Wijs aan in zin	1	10
	2 Werkwoord in lange zin	Wijs aan in zin	1	14
	3 Werkwoorden herkennen	Meerkeuze	1	14
	4 Werkwoorden in tekst	Wijs aan in tekst	2	21 .. 27
	5 Persoonsvorm stap voor stap	Meerkeuze	2	18
	6 Persoonsvormen in tekst	Wijs aan in tekst	5	9 .. 17
	7 Persoonsvormen herkennen	Meerkeuze	2	16
B Andere werkwoordsvormen	1 Stammen typen	Open vraag	2	16
	2 Voltooid deelwoord invullen	Open vraag	1	18
	3 Infinitieven	Stenen	1	10
	4 Andere werkwoordsvormen	Meerkeuze	4	18
C Onderwerp	1 Onderwerp aanwijzen	Wijs aan in zin	4	12
	2 Onderwerp bij persoonsvorm	Wijs aan in zin	4	12
	3 Onderwerpen in tekst	Wijs aan in tekst	4	13 .. 18
	4 Onderwerpen herkennen	Meerkeuze	3	16
D TT - meervoud	1 Meervoud invullen	Open vraag	1	15
	2 Meervoud verbeteren	Wijs aan in tekst	2	12
E TT - enkelvoud	1 Ik-vormen	Wijs aan in tekst	2	12
	2 Derde persoon invullen	Open vraag	1	10
	3 Stam of stam + T	Rijen	1	20
	4 Eerste en derde persoon	Open vraag	1	18
F TT - compleet	1 Gebiedende wijs of niet	Rijen	1	20
	2 Je/jij-vormen	Open vraag	3	12
	3 Tegenwoordige tijd: worden	Meerkeuze	3	10
	4 JE/JIJ met of zonder T	Rijen	1	20
	5 Onder vier ogen	Wijzig tekst	3	13
	6 Uitgang invullen	Open vraag	4	12
	7 Kies de juiste vorm (TT)	Meerkeuze	2	20
G VT - onregelmatig	1 Regelmatig of onregelmatig	Rijen	1	20
	2 Onregelmatige vorm invullen	Open vraag	1	15
	3 Onregelmatige vorm kiezen	Meerkeuze	1	15
H VT - regelmatig	1 Enkele of dubbele medeklinker	Meerkeuze	2	16
	2 Nieuwsbericht	Wijzig tekst	2	15
	3 Enkelvoud of meervoud	Meerkeuze	4	15
	4 Regelmatig en onregelmatig	Meerkeuze	2	18
I VT - kofschip	1 KOFCHIP	Meerkeuze	2	16
	2 KOFCHIP en getal	Meerkeuze	3	15
	3 Over Anne Frank	Wijzig tekst	3	14
	4 Verleden tijd invullen	Open vraag	3	12
	5 KOFCHIP en verleden tijd	Meerkeuze	4	18
J voltooid deelwoord	1 Voltooid deelwoord herkennen	Stenen	1	10
	2 Voltooid deelwoord invullen	Open vraag	3	10
	3 Persoonsvorm kiezen	Kies woord in zin	4	12
	4 Tegenwoordige tijd of deelwoord	Meerkeuze	3	10
	5 Kies de juiste vorm	Meerkeuze	3	20
K infinitief	1 Infinitieven herkennen	Wijs aan in tekst	2	8 .. 10
	2 Infinitief in zin	Wijs aan in zin	1	15
	3 Infinitieven verbeteren	Wijs aan in tekst	3	12
	4 Verleden tijd of infinitief	Meerkeuze	2	14
	5 Infinitief of persoonsvorm	Meerkeuze	1	15
L VDW als bijvoeglijk naamw.	1 Bijvoeglijk naamwoord of niet	Rijen	1	20
	2 Acupunctuur	Wijs aan in tekst	2	15
	3 Met of zonder N	Rijen	2	20
	4 Naamwoord of verleden tijd	Open vraag	3	12
	5 Naamw., deelw., persoonsvorm	Meerkeuze	3	14
M alles	1 Werkwoord invullen	Open vraag	1	16
	2 Foute vormen zoeken	Wijs aan in tekst	2	12
	3 Geen persoonsvorm	Meerkeuze	4	16
	4 Alle werkwoordsvormen	Meerkeuze	1	38